

## **ZÁPIS Z 34. ZASEDÁNÍ**

### **KOORDINAČNÍ SKUPINY BEZPEČNOSTI POTRAVIN (KSBP)**

#### **uskutečněného na MZe dne 14. února 2018**

**Přítomni:** dle prezenční listiny. Všichni přítomní obdrželi k jednání podkladové materiály.

Jednání vedla: **Ing. Jitka Götzová**, místopředsedkyně KSBP

**Informace o jednotlivých bodech programu podali:**

Mgr. Eva Gottvaldová, Ing. Jindřich Fialka, Ing. Martin Klanica, MVDr. Zbyněk Semerád, Ing. Michal Hnízdil, Ing. Jitka Götzová, prof. Ing. Milan Marounek, Dr.Sc., doc. RNDr. Jaroslava Ovesná, CSc., RNDr. Marcela Fraňková, Ph.D., RNDr. Miroslav Machala, CSc.

Jednání zahájila místopředsedkyně KSBP, Ing. Jitka Götzová, která omluvila předsedkyni, MUDr. Vieru Šedivou, která měla jiné pracovní povinnosti.

## **I. SCHVÁLENÍ PROGRAMU, KONTROLA A VYHODNOCENÍ**

### **ÚKOLŮ Z 32. ZASEDÁNÍ**

Program jednání byl jednohlasně schválen, nebylo navrženo další doplnění programu.

**Kontrola úkolů:**

Úkol č. 1:

Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ, bude iniciovat jednání s MŠMT o možné novelizaci „pamlskové“ vyhlášky (Vyhláška č. 282/2016 Sb.)

Plnění: **Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ:** za bývalé paní ministryně zdravotnictví začaly žádosti o možnosti novelizace „pamlskové“ vyhlášky. Nový ministr zdravotnictví inicioval jednání s MŠMT o této možnosti, protože hlavní rezort odpovědný za „pamlskovou“ vyhlášku je MŠMT, ne MZ. MŠMT vyhlášku novelizovat chce, ale nemá ještě jasnou představu v jakém rozsahu. Proto byl vznesen návrh ze strany MZ s tím, že by vyhláška byla minimálně v souladu s potravinářskou legislativou a požadavky na označování potravin a příslušnými komoditními požadavky. V tomto duchu je připraven návrh vyhlášky, který by měl v půlce února projít vnitřním připomínkovým řízením v rámci MZ a následně bude předán návrh o vypořádání připomínek v rámci MŠMT, které by jako hlavní legislátor mělo pokračovat v dalším legislativním postupu, kterým je mezirezortní připomínkové řízení a další. Na vyhlášce se nyní pracuje.

Úkol č. 2:

Poskytnout členům KS aktuální informace o palmovém tuku.

Plnění: Členům KS byla jako příloha zápisu z 32. zasedání rozeslána studie z roku 2016 zpracovaná ÚZEI o palmovém oleji.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, poděkovala za splnění úkolů.

## **II. AKTUÁLNÍ INFORMACE Z BEZPEČNOSTI POTRAVIN**

### **1. Vyhodnocení naplňování Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2014 – 2020**

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP,** poděkovala všem členům KSBP za aktivní přístup, protože se všichni podíleli na přípravě materiálu. Vyhodnocovala se činnost a úkoly, které jsou stanoveny ve Strategii. Materiál byl pro informaci předložen Vládě a na jednání dne 6. 12. 2017 byl přijat bez komentářů. Celá publikace byla součástí podkladů k jednání KSBP a je možné ji nalézt na stránkách [www.bezpecnostpotravin.cz](http://www.bezpecnostpotravin.cz). Ve Strategii je několik desítek úkolů, některé byly již splněny a některé ještě trvají. V roce 2020 bude připravena navazující strategie bezpečnosti potravin a výživy. Místopředsedkyně poděkovala za aktivitu členů a přešla k dalšímu bodu programu.

### **2. Informace Ministerstva zemědělství o změnách v legislativě**

**Ing. Jindřich Fialka, ředitel odboru potravinářského, MZe:** informoval o novinkách v oblasti potravinového práva. V posledních třech letech došlo k výrazným novelám zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Zatím poslední novela nabyla účinnosti ke dni 7. 9. 2016, některá její ustanovení k 1. 1. 2017. Proto v roce 2017 zbývalo doladit pouze některé legislativně-technické detaily, např. darování potravin potravinovým bankám. Co se týká letošního kalendářního roku, je v plánu novelizace jak zákona o potravinách, tak souvisejícího zákona o Státní zemědělské potravinářské inspekci. V plánu jsou i novely prováděcích vyhlášek, takže novinek nás čeká celá řada. Potravinové právo se neustále mění, proto byl vydán přehled české i evropské legislativy. Jedna publikace vyšla koncem prosince, druhá v půlce února. Obě publikace je možné nalézt na internetových stránkách [eagri.cz](http://eagri.cz).

**Ing. Libor Dupal, SČS,** se dotázal, z jakého důvodu bude novelizována vyhláška o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí, když čekal její vyhlášení a nyní je tato vyhláška na seznamu předpokládaných zahájení legislativních prací. Bude vyhláška notifikována?

**Ing. Jindřich Fialka, ředitel odboru potravinářského, MZe,** poděkoval za dotaz a osvětlil, že vyhláška je velice rozsáhlá a než se dodělá jedna část, tak se technologicky změní další část, což je důvod, proč se vyhláška bude znovu novelizovat. Ten proces je v podstatě permanentní a dochází k revizi některých ustanovení. Proces notifikace neustále probíhá, lhůty jsou využívány k úpravě některých oblastí.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP,** poděkovala za příspěvek a upozornila na možnost zaslání výtisků publikací nebo stažení materiálů v elektronické podobě z webových stránek Ministerstva zemědělství.

### 3. Informace z Ministerstva zdravotnictví

*Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ*, podala stručnou informaci o legislativních procesech v resortu Ministerstva zdravotnictví. Proběhla novela 258/2000 Sb. v návaznosti na novelu nařízení o úředních kontrolách a byla ukončena notifikace vyhlášky o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití.

*Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP*, poděkovala za informaci a přešla k dalšímu bodu programu.

### 4. Zhodnocení činnosti dozorových orgánů za rok 2017

*Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI*, připomněl, že komplexní zpráva o činnosti SZPI bude v nejbližších týdnech k dispozici jak v papírové, tak v elektronické podobě.

SZPI má 559 systemizovaných míst, což zahrnuje přibližně 300 inspektorů, lidé pracující ve dvou specializovaných laboratořích v Praze a v Brně, tým právníků zajišťující správní řízení (přes 3 tisíce ročně). Jejich úspěšnost u nejvyššího správního soudu je kolem 90 %, což potvrzuje správnost výkladu legislativy. Zbýlých deset procent jsou většinou procesní pochybení, ne věcná. Rozpočet inspekce je něco málo přes 460 mil. ročně. V roce 2017 proběhlo přes 45 tisíc kontrol, z trhu bylo eliminováno kolem 12 tisíc šarží potravin a celkově bylo vybráno kolem 112 mil. korun na pokutách, které kryjí zhruba čtvrtinu rozpočtu na činnost. Bylo odebráno přes 21 tisíc vzorků do laboratoří. Jsou používány jak laboratoře vlastní (státní), tak externí (privátní, které jsou akreditovány, byl u nich proveden audit a splňují podmínky pro to, aby je bylo možné využívat v rámci úřední kontroly). Záchyt nevyhovujících vzorků se pohyboval kolem 15 %. Dlouhodobý trend, na který by měli reagovat zejména spotřebitelé a média, je takový, že po srovnání výsledků rozborů potravin původem z ČR, z ostatních členských států a ze třetích zemí, dopadají nejlépe české výrobky. Záchyt výrobků z ČR je kolem 10 %, z ostatních států EU je 17 % a ze třetích zemí to je 28 %. Mezi nedostatky patří jak drobnosti s označováním, tak závažné záležitosti spojené s bezpečností potravin, patogenními mikroorganismy, cizorodými látkami, kontaminanty, nepovolenými přídatnými látkami a falšováním potravin. Výsledky stále ukazují vysokou úroveň domácí produkce, proto ji SZPI objektivně doporučuje upřednostňovat.

SZPI je národním kontaktním místem systému RASFF a AACS (systém správní pomoci a spolupráce, který podporuje a usnadňuje komunikaci mezi dozorovými orgány, které se podílejí na boji proti falšování potravin na území Evropy). Do systému RASFF bylo nahlášeno 2394 šarží, notifikací pocházejících z ČR bylo 194, zároveň bylo zaznamenáno 182 přijatých a 143 odeslaných hlášek v AACS. Po kauze s koňským masem Evropa pochopila, že problém není jen bezpečnost, ale i falšování a podvody. To napomohlo uchycení systému AACS, který pomáhá členským státům si vyměňovat informace.

V problematice vína došlo od nabytí účinnosti nové legislativy k posunu. Výrazně se snížil počet záchytů u vín, která jsou uváděna na trh na území ČR. Zejména u vín v balení, které není určené pro spotřebitele (sudová vína) se snížil počet záchytů. V roce 2016 byl záchyt u 39 % u kontrolovaných produktů z této kategorie a v roce 2017 po nabytí účinnosti byl pozorován téměř okamžitý pokles na 18 %. Novela zákona má jasně pozitivní efekt. 1. 1. 2018 nabyla účinnosti druhá část a tou je omezení prodeje sudového vína spotřebitelům. Momentálně je předčasné vyhodnocovat závěry, ale už nyní se ukazuje, že se provozovatelé

přízpůsobili a podle novely se zařídili. Zodpovědnost za parametry vína je nyní jasně daná na prodejce či příjemce.

SZPI dlouhodobě usiluje o to být transparentním úřadem pomocí komunikace se spotřebiteli. Využívá různých způsobů, např. webových stránek SZPI, kde jsou publikována různá stanoviska a zprávy o činnosti. Dále je úspěšný projekt Potravin na pranýři, kde bylo v roce 2016 zveřejněno 837 šarží potravin, z toho bylo 329 klasifikováno jako nebezpečných, 262 falšovaných a 246 nejakostních; v minulém roce to bylo 679 celkem, z toho bylo 313 nebezpečných, 192 falšovaných a 174 nejakostních.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, poděkovala za informaci a předala slovo Ing. Michalu Hnízdlívi.

**Ing. Michal Hnízdl, ředitel Sekce rostlinolékařské péče, ÚKZÚZ**, zhodnotil činnost dozorového orgánu za rok 2017. Podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci ÚKZÚZ. Také informoval, že všechny informace budou k dispozici ve zprávě o činnosti, která bude zveřejněna během několika málo týdnů.

ÚKZÚZ z hlediska bezpečnosti potravin kontroluje základní vstupy do zemědělské prvovýroby, jako jsou krmiva, hnojiva, přípravky na ochranu rostlin, atd. ÚKZÚZ provedl v oblasti krmiv 2149 úředních kontrol a našel 34 případů porušení platné legislativy. Důvodů byla celá řada, jako označování krmných surovin a směsí, použití nepovolených doplňkových látek, použití krmné močoviny bez potřebné registrace, dokonce i použití posypové soli ke krmným účelům a další. Dále bylo odebráno 1257 vzorků krmiv (z toho bylo 83 nevyhovujících). Nevyhovující případy můžeme rozdělit na problémy přímo s bezpečností krmiv (48 vzorků) a s jakostí. Za loňský rok proběhlo 395 kontrol hnojiv (19 případů porušení legislativy), 835 kontrol podmíněnosti, 750 delegovaných kontrol (z toho ve 41 případech došlo k porušení předpisů), odebráno bylo 417 vzorků hnojiv (30 nevyhovujících), proběhlo 47 kontrol používání kalů z ČOV (12 porušení), 1783 kontrol používání přípravků na ochranu rostlin u koncových uživatelů - nejen použití v zemědělství (63 kontrol se závadou), 555 kontrol zaměřených na distribuci přípravků na ochranu rostlin (32 kontrol se závadou, většinou uvádění na trh expirovaných přípravků nebo nesoulad údajů na etiketě s rozhodnutím o jejich registraci), odebráno bylo 51 vzorků přípravků na ochranu rostlin (22 analýz nevyhovujících). Probíhají i kontroly na základě podnětů správců vodních zdrojů. Na základě analýz obsahu reziduí ve vodě se ÚKZÚZ snaží dohledat problematického výrobce.

V ekologickém zemědělství proběhlo 25 kontrol na základě vlastní analýzy a 216 kontrol delegovaných. 11 kontrol bylo se závadami od neoznačených zvířat přes použití konvenčních osiv bez udělení výjimky, k použití přípravků nepovolených v ekologickém režimu.

Celou EU hýbe kauza glyfosát. ÚKZÚZ v tomto odvětví spolupracuje s MZe, konkrétně s Odborem rostlinných komodit. Uvažuje se o možném omezení nebo zákazu desikace. Glyfosát se podílí na celkové spotřebě herbicidů použitých k desikaci ze 17 % a celkově 8 % použitých herbicidů je využito k desikaci.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, poznamenala, že rizika použití glyfosátu nejsou členskými státy dobře komunikována a položila dotaz, jestli přípravky, které by eventuálně nahradily glyfosát, jsou bezpečnější.

**Ing. Michal Hnízdl, ředitel Sekce rostlinolékařské péče, ÚKZÚZ**, vysvětlil, že na trhu zatím není látka, která by měla stejné vlastnosti jako glyfosát. Úplná náhrada tudíž neexistuje. Proto by měl zákaz jistě dopad na producenty. Otázka je, do jaké míry by došlo k problémům při výrobě, kdyby se omezilo použití glyfosátu. ÚKZÚZ se domnívá, že použití glyfosátu se dá těžko ovlivnit pomocí precizního rozhodování na základě registračních dat, protože se nepotvrdila jeho karcinogenita, takže použití tohoto herbicidu nemůžeme úředně zakázat a ani

nechceme. Ale co se týká omezení použití, jelikož se rezidua mohou dostat do potravin, nabízí se omezení či zákaz desikace.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, položila dotaz, jestli se daří ÚKZÚZ bojovat s falšovanými pesticidy.

**Ing. Michal Hnízdl, ředitel Sekce rostlinolékařské péče, ÚKZÚZ**, odpověděl, že do nedávna nebyl k dispozici ani nástroj na dostatečné úrovni ke kontrole distributorů. Novela rostlinolékařského zákona platná od 1. 12. loňského roku zakládá poměrně přísné požadavky na distributory přípravků. Ti se musí registrovat a musí splnit tzv. správnou distribuční praxi. To umožní kontrolnímu orgánu mnohem větší kontrolu a dohledání konkrétního přípravku. V novele zákona je celá řada nápomocných prvků pro dozorový orgán a ještě se budou upřesňovat prováděcí předpisy a možnost používání QR kódů na obalech, které umožní digitální ověření historie přípravku. Zatím nemáme nějaké velké záchyty, které bychom průkazně prokázali, ale doufáme, že na základě této novely se bude situace zlepšovat.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, poděkovala za informace a předala slovo MVDr. Zbyňku Semerádovi ze SVS.

**MVDr. Zbyněk Semerád, ústřední ředitel SVS**: zhodnotil činnost dozorového orgánu za rok 2017.

V oblasti hygieny SVS provádí ročně kolem 50 tisíc kontrol. Za minulý rok se o 3 % zvýšilo množství kontrol následných, také se zvýšily kontroly vývozu, protože se navýšil i vývoz samotný (o 17 % více vydaných veterinárních osvědčení, to znamená o tisíc kontrol více). Pak proběhla rozsáhlá akce kontrol vánočních kaprů, těch proběhlo o 30 % více než v roce 2016. Zkontrolováno bylo asi 30 % prodejců a zjistilo se, že prodej byl, kromě drobných pochybení, bezproblémový. Jediná oblast, kde došlo k poklesu kontrol (o 1600 méně), byly restaurace. Bylo to z kapacitních důvodů.

SVS se hodně zaměřuje na kontroly dovozu, tzn. kontroly v místě určení (7048 kontrol z toho 2012 se závadou – až 50 % je špatné nebo pozdní hlášení a administrativní pochybení). Kromě toho jsou prováděny i kontroly na cestách za účasti policie nebo celníků, proběhlo jich 430 (z toho 93 kontrol s porušením). Tyto kontroly byly prováděny hlavně na základě dění v EU i ve světě, jako je např. kauza Brazílie:

17. 3. byl zjištěn dovoz produktů pozitivních na Salmonelu (drůbeží a koňské maso). Postiženo 21 potravinářských podniků v Brazílii, z toho 5 mělo povolení dovážet do EU. Proto se ve vstupních místech provádělo 100 % fyzických kontrol a 20 % zásilek bylo odebíráno. Přesto, že se tak dělo, dozorové orgány nacházely pozitivní vzorky, které byly následně zlikvidovány nebo nevpuštěny na náš trh. Bylo pozastaveno více jak tisíc tun masa a masných polotovarů, nález Salmonel byl u 81 tun drůbežího masa. Vše bylo zlikvidováno a nevpuštěno na český trh. Byl nalezen i nevyhovující poměr vody ku bílkovině (24 tun); 77 tun krůtích jater s pepřem a 1 tuna hovězího byly vráceny z důvodu původu ze zakázaného závodu. Kvůli této situaci byla poprvé v historii v souvislosti s hygienou vydána celostátní mimořádná veterinární opatření, dovozcům bylo nařízeno hlásit veškeré zásilky z Brazílie a ty mohou být uvolňovány na český trh jen na základě vyšetření. A to trvá do dnes, protože situace v Brazílii vyřešena není. Podle EK se stále nepodařilo nastavit režim, který by měly závody v Brazílii splňovat.

Další kauza se týká fipronilu: nelegální používání insekticidních přípravků proti čmelíkům v chovech drůbeže k produkci konzumních vajec. Situace, která probíhala zejména v chovech v Belgii a Nizozemsku, je brána jako kriminální čin, protože přípravky byly dodávány nelegálně jako součást desinfekce. Byla vydána mimořádná veterinární opatření, na území ČR proběhly stovky vyšetření a všechny byly negativní.

Proběhlo také 11 mimořádných kontrolních akcí:

- Kontrola ukazatelů syrového mléka, probíhala vyšetření na rezidua tak na celkový počet mikroorganismů a somatických buněk. Bylo odebráno 2955 vzorků. Tato kontrola dopadla dobře, pochybení bylo jen u 0,5 % případů.
- Obsah niklu a arzenu ve vybraných potravinách s cílem poskytnout data EK, zatím bylo provedeno 104 kontrol, které i nadále pokračují.
- Antibiotika u dojníc a prasnic poražených na jatkách, kontroly probíhaly hlavně u starších kusů. Pochybení bylo nalezeno jen u jednoho vzorku ze 160 odebraných.
- Biocidy v mase skotu, prasat, drůbeže, v syrovém mléce. Odebráno bylo 25 vzorků ze 17 chovů a kromě dvou případů, kdy byla zjištěna stopová množství, byly zjištěny neměřitelné hodnoty reziduí biocidů ve vzorcích. Oba případy byly legislativně v pořádku.
- Kebaby – došlo ke změně používání polyfosfátů, kdy kebaby nebyly zařazeny mezi potraviny, kde by se polyfosfáty mohly využívat. Proběhlo 227 kontrol, z toho 61 se závadou.
- Drůbeží maso: 71 kontrol z toho 6 závad.
- Česká potravina – 98 kontrol, 3 závady.
- Medy na tržištích – 100 kontrol na tržištích, 105 na stanovištích včelstev, nevyhovělo 14 vzorků.
- Antimikrobiální látky v násadových vejcích – nevyhovoval pouze jeden vzorek ze Slovenska.
- Pesticidy v mléce a mléčných výrobcích, vejcích, medu – celoevropský monitoring dodržování maximálních limitů, odebráno 123 vzorků a všechny vyhověly.
- Biocidy ve vejcích – prověřeno 15 chovů na 50 různých biocidů a nebyly nalezeny žádné nevyhovující látky.

Soběstačnost ČR v porážkách klesá, jako i samotné množství porážek: u skotu bylo poraženo o 6 % méně kusů, prasat o 4 % - pokles je výrazný už několik let, ale došlo k nárůstu porážek černé zvěře ve zvěřinových závodech o 51 % a vysoké o 17 %. Přes zvěřinové závody jde jen 18 % z množství odlovené zvěře. Zbytek má jít ke spotřebě lovcům, ale spousta jich je navázána na restaurace. Proto je občas problematické zjistit původ zvěřiny v restauračních zařízeních. Zvěřina se do ČR dováží ve velkém, hlavně z Polska, Německa a Maďarska.

## **5. Aktuální informace SVS k africkému moru prasat**

S africkým morem prasat ČR bojuje od 26. června 2017. Jedná se o nákazu, která není přenosná na člověka. Neexistuje na ni vakcína a nikde se ji nepodařilo eradikovat. Do Evropy se dostala přes Gruzii a od té doby se šíří i do velkochovů a drobných chovů. V Polsku je od ledna 2014, dále je postižena i Litva, Lotyšsko a Estonsko. V ČR je problém jen v malé oblasti ve Zlínském kraji (70 km<sup>2</sup>), nákazu se daří držet v této oblasti. V zamořené oblasti jsou problémy s dodáváním prasat, ale v této oblasti našťastí v současné době není žádný velkochov. Produkty se odtud dovážet mohou v rámci ČR nebo do zamořených oblastí v jiných ČS, ale musí být tepelně ošetřené a doprovázené veterinárními osvědčeními. Momentálně je situace klidnější, za únor byly 4 pozitivní případy. Největším problémem jsou uhynulá divoká prasata. Materiál je infekční 3 – 6 měsíců.

Je potřeba vyřešit situaci kuchyňských odpadů z restaurací. Veterinární zákon zakazuje používání kuchyňského odpadu v chovech. Neměl by se používat, jak z hlediska welfare, tak slintavky a kulhavky. Bohužel, spousta restaurací má přímé vazby na chovatele, kteří odpad odebírají.

Na parkovištích a odpočívadlech na dálnicích a silnicích 1. třídy budou vylepovány informační plakáty, jak se chovat k potravinám ze třetích zemí. Pravděpodobný přenos afrického moru do EU proběhl přes tepelně neošetřenou potravinu. Vir je zlikvidován při tepelném ošetření nad 80 °C. Nákaza se v poslední době rozšířila po Rumunsku, Moldavsku, Ukrajině, Bělorusku a dalších zemích. Opatření musí trvat od posledního nálezu minimálně dva roky a poslední nález rozhodně nemáme. V ČR se nákaza rozšířila asi o 15 km za 7 měsíců a v Polsku se za stejnou dobu rozšířila o 150 km, takže hrozí nebezpečí rozšíření jak přes Polsko, tak přes Maďarsko.

**Ing. Karel Horák, AK ČR**, poznamenal, že situace kolem afrického moru prasat byla v ČR velice dobře zvládnuta, za to patří poděkování. Dále se domnívá, že pokud je v systému kontrol někde slabý článek, tak jsou to restaurace. Kontroluje je jak hygiena, tak SVS, tak SZPI. Bylo by vhodné systém propracovat, aby několik dozorových orgánů nekontrolovalo jednu věc. Stačil by jeden. V prvovýrobě není co vylepšovat, systém je propracovaný a dokonalý, ale kontroly v restauracích je třeba doladit a zaměřit se na ně ve větším rozsahu.

**Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ**, doplnila informace, že za rok 2017 bylo provedeno hygienickými stanicemi 19 644 kontrol, bylo přijato 889 opatření v souvislosti se zjištěnými nedostatky a byly navrženy finanční sankce v celkové výši 14 mil. korun. V souvislosti s podezřením na alimentární onemocnění a na zdravotní potíže související s konzumací potravin bylo provedeno 220 kontrol, na základě podnětů bylo provedeno 1658 kontrol, v případě opatření jiných, než finančních byla ve 226 případech nařízena povinná sanitace a desinfekce, ve 37 případech byla pozastavena činnost nebo nařízeno zavření provozovny do doby odstranění nedostatků. Celkem bylo analyzováno 5 tisíc vzorků, z toho bylo 15 % nevyhovujících. Jako potenciálně problematická oblast byla dle předchozích zjištění určená oblast potravin z tepelně nezpracovaného ovoce a zeleniny, na které byla provedena zacílená kontrola. Analyzované vzorky jako samotné byly v pořádku (nevyhovovala necelá 3 % vzorků), ale časté bylo nedodržení správné hygienické praxe, jako bezpečnost provozu a osobní hygiena.

Další kontroly byly zaměřeny na prodejní a nápojové automaty, které jsou určeny pro samoobslužný prodej teplých nápojů. Cílem byla zařízení jako polikliniky, nemocnice, domovy pro seniory a věznice. 26 % vzorků bylo nevyhovujících a nedostatky byly zejména v nepřítomnosti seznamu alergenů nebo byly nápoje nabízeny pod zavádějícím názvem.

V oblasti materiálů určených pro styk s potravinami bylo provedeno 5 355 kontrol, odebráno bylo skoro 5 tisíc vzorků, z toho skoro 650 bylo analyzováno v laboratoři, z toho bylo 104 vyhodnoceno jako nevyhovujících. Na trhu se objevil nový fenomén bambusového nádobí, které je prodáváno jako ekologicky snadno rozložitelný výrobek. Bylo zjištěno, že se tyto produkty rozkládají již za běžného použití. 4 výrobky, byly vyhlášeny jako nebezpečné: 3 byly původem z Číny a jeden z Německa. Za loňský rok proběhlo celkem 180 oznámení o vyhlášení nebezpečných výrobků (48 food kontaktů, 24 hraček a 108 kosmetických přípravků).

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, doplnila, že před dvěma lety novelou zákona o potravinách přešly kompetence kontrol restaurací i na SZPI a SVS.

**Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI**, provozovny společného stravování jsou ze všech segmentů, které kontroluje SZPI, nejkomplikovanější a nejvíce nebezpečné. Pochybení jsou na úrovni elementárního dodržování potravinového práva a běžných základů hygieny. Záchyt v těchto provozovnách je skoro 30 %. Ústřední ředitel SZPI zastává ten názor, že dodržování potravinového práva v rámci úředních kontrol má v plném rozsahu přejít pod MZe. Dnes se musí hledat dělicí čára mezi kompetencemi jednotlivých dozorových orgánů. Provozoven

společného stravování je kolem 60 tisíc a to číslo se stále mění. Je to největší množství provozovatelů v rámci kontrolovaných subjektů.

**Ing. Jindřich Fialka, ředitel odboru potravinářského, MZe,** ocenil činnost všech dozorových orgánů. Inspektoři, ve spolupráci s MZe, každý týden v regionech školí provozovatele. Komunikace o všech zjištěních kultivuje prostředí společného stravování. Spolupracují a kontrolují také problematiku internetového obchodu s potravinami (e-commerce), který se v poslední době rozšířil, za což jim také patří poděkování.

**Ing. Pavel Mikoška, CSc., SOCR ČR,** se zeptal, jaký přístup plánuje SZPI v oblasti dvojí kvality potravin. Jestli už je nějakým způsobem připraven nebo navrhnout postup kontroly. A jaký je způsob kontroly biopotravin, jestli jsou opravdu v bio kvalitě. A jaké jsou metodické postupy v kontrole označování Česká potravina. A konečně, řetězce postihl zákon o darování potravin. Potraviny, které se darují, jsou mnohdy na hranici použitelnosti, na konci data spotřeby. Má SZPI záchyty potravin již nevhodných ke konzumaci, které se kvůli tomuto zákonu dostaly zpět do oběhu?

**Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI:** celá problematika dvojí kvality potravin má několik velkých otazníků a je to úplně jiný styl kontroly, než je běžné a není na něj žádný model. Např.: V Belgii se vyrobí rybí filé, které bude obalem velmi podobné pro řekněme německý a belgický trh a pro český a slovenský trh. V Belgii bude rybího masa deklarováno (a skutečně přítomno) 70 % a ve skoro stejně vypadajícím obalu bude v ČR 30 % masa. Problém je v tom, že obsah masa je korektně uveden na obale. Otázka je, čím je český spotřebitel klamán, když možná ani neví, že na belgickém trhu je stejný výrobek se 70 % masa. Po pečlivé právní analýze SZPI nenašla žádné ustanovení směrnice o nekalých obchodních praktikách, které by bylo porušeno. Proto se hovoří o úpravě této směrnice a i to má nedostatky, protože směrnice se musí převést do národní legislativy a my potřebujeme přímo použitelný předpis (nařízení nebo rozhodnutí), kde bude jasně definováno, co to je dvojí kvalita a v jakém případě se jedná o porušení předpisu. Když se tedy nějakým způsobem SZPI dozví, že v Belgii mají výrobek s vyšším obsahem masa, v ČR zasahovat nebude, protože na obalu je obsah deklarován správně a v Belgii SZPI kompetence nemá. Proto SZPI napíše dopis do země původu, který v souladu s pravidly spolupráce podle systému spolupráce v oblasti nekalých obchodních praktik. Pokud se druhá strana ztotožní s názorem SZPI, může zasáhnout vůči výrobcí v Belgii. Pokud nebude dostatečná právní opora a dojde k soudnímu sporu a výrobce zvítězí, veškeré náklady ponese ČR, respektive SZPI. Celý systém nepočítá s touto možností, je potřeba zasáhnout systémově. Kontrolní zásah zatím není možné provést. Tato problematika se ale netýká jen potravin, ale i bílé techniky, aut, kosmetiky a dalších. Problém je nalézt hranici. Momentálně je situace dle SZPI neřešitelná.

Česká potravina je pro SZPI prioritní, kontrola použitých surovin probíhá u výrobce (kontrola dokumentace, vstupní suroviny a dalších v rámci absolutní dohledatelnosti) a u prodejců je to kontrola, jestli štítky nejsou označeny potraviny, které ty vlastnosti nemají. Kontroly tohoto označování probíhají běžně, záchyty byly, v řadě případů byl výrobek označen u obchodníků, v několika případech bylo zjištěno, že výrobky u výrobců nevyhovují požadovaným parametrům. Např. se dovezlo zboží, které se jen přebalilo a označilo za českou potravinu.

Jsou instituce, které jsou pověřeny MZe kontrolou ekologické produkce, SZPI pouze kontroluje, jestli je subjekt zapojen do systému kontroly, ne jestli jsou například přítomny nějaké hodnoty reziduí pesticidů. Pokud ale SZPI zjistí přítomnost reziduí, které jsou podlimitní pro konvenční potravinu, ale neměly by tam co dělat z důvodu původu z ekologické produkce, je tento nález nahlášen MZe a to situaci dále řeší.

V tuto chvíli SZPI nemůže podat přehled situace týkající se potravinových bank, systém začal fungovat na začátku roku. Momentálně SZPI funguje spíše jako poradní orgán, protože i pro

některé provozovatele potravinových bank je potravinářská legislativa cizí. Jsou často překvapeni, že existují požadavky na hygienu a na uchovávání potravin. Proto je momentálně podružná doba použitelnosti potravin. Ale legislativně by se mělo vyřešit darování alkoholu, protože ten je klasifikován také jako potravina.

**Úkol:** Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, byl pověřen podat zprávu o fungování potravinových bank na příštím zasedání KSBP.

**MVDr. Zbyněk Semerád, ústřední ředitel SVS,** poznamenal, že SVS má seznam biochovatelů a v případě pochybení vše hlásí MZe. Od roku 2016 je také dalším dozorovým orgánem kontrolujícím výrobce biopotravin.

**Ing. Libor Dupal, SČS,** v tom zásadním ohledně dvojí kvality potravin souhlasí se SZPI a informoval, že druhý den SČS pořádá kulatý stůl s komisařkou Evou Jourovou ohledně dvojí kvality. Největším problémem zůstává definice toho, kdy je očekávání spotřebitele ve vztahu k nějaké nadnárodní značce oprávněné, zda to skutečně můžeme vnímat jako nekalou praxi. Každá zúčastněná strana bude mít jistě jiný výklad a rozhodně to bude složité i legislativně vymezit.

**Ing. Miroslav Koberna, CSc., ředitel pro programování a strategii, PK ČR:** je jistě dobře, že se dvojí kvalita začala řešit. Neměli jsme tušení, v jakém rozsahu se tento problém vyskytuje. Rozhodně souhlasím s tím, aby se situace řešila přímo použitelným předpisem, aby si každý stát směrnici nevykládal jinak. Definice dle mého není tak složitá, je důležité vyřešit, kdy jde o změnu technologického postupu, který se může stát od státu lišit, a kdy jde o klamání spotřebitele. Byl hodně diskutován případ prášků, protože reklamy běží celoevropsky a propagují nějakou charakteristiku výrobku a spotřebitel je klamán právě tím, že si pak zakoupí produkt, který danou charakteristiku nemá. Spotřebitel nemá za povinnost hledat označování vyššího množství enzymů. Na obalu by mělo být naopak značeno, že prášek má sníženou schopnost praní při 30 °C. Pak je to adekvátní informace pro spotřebitele. Proto by u zmíněného rybího filé mělo být značeno, že výrobek má snížený obsah masa a pak může být obal stejný.

**Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI,** doplnil, že výrobci spíše označí zvýšený obsah masa. Co je ten standard – 70 % nebo 30 %? Výrobci to sami nevědí.

**Ing. Miroslav Koberna, CSc., ředitel pro programování a strategii, PK ČR,** předpokládá, že definice standardu by měla vyjít z nějakých metodik. Následně by se produkty měly odlišit ještě cenou, což není případ většiny produktů, kterých se to týká.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP,** poděkovala za komentáře a poznamenala, že se k této problematice na dalších zasedáních KSBP budeme jistě vracet, protože situace se rychle nevyřeší. Přešla k dalšímu bodu programu.

### III. DALŠÍ AKTIVITY V OBLASTI BEZPEČNOSTI POTRAVIN

#### 1. EFSA v roce 2018

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP,** připomněla, že detailní informace k činnosti EFSA jsou v podkladech a informovala, že proběhl první ročník RARA (Risk Assessment Research Assembly), což byla pilotní akce přínosná především pro pracovníky univerzit a výzkumných institucí. Dostali možnost se setkat, prezentovat svoje vědecké poznatky a domluvit si spolupráci. Přítomni byli i zástupci organizací, které výzkum financují. EFSA přislíbil, že se k této platformě bude vracet. ČR nabídla, že by se další setkání mohlo konat

v Praze, protože počet výzkumníků z ČR, Slovenska, Polska a dalších států více na východ byl nízký.

V letošním roce EFSA obnovuje Správní radu a vědecké panely. Do užšího výběru v obou těchto tělesech postoupili odborníci z ČR. Od 1. 7. bude vykonávat funkci 7 nových členů Správní rady, na užším seznamu je také jeden člen KSBP. V užším výběru vědeckých panelů jsou dva vědci z ČR. Momentálně žádný odborník z ČR ve vědeckých panelech EFSA není.

Dále předsedkyně KSBP pozvala členy na vědeckou konferenci EFSA, která se bude konat v Parmě od 18. do 21. 9. 2018. Registrace je otevřena do 30. června. EFSA vypsal zvláštní výzvu pro mladé vědce s praxí do 8 let, jedná se o posterovou soutěž. 80 autorům vybraných posterů budou uhrazeny cestovní náklady a náklady na pobyt.

## 2. Činnost vědeckých výborů v roce 2017

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, připomněla, že členové KSBP byli v souladu se statutem osloveni dopisem ohledně schválení plánů práce vědeckých výborů. Většina členů vyjádřila souhlas, proto jsou plány práce považovány za schválené. Dále vyzvala jednotlivé předsedy vědeckých výborů, aby představili činnost za uplynulý rok.

**RNDr. Miroslav Machala, CSc., předseda Vědeckého výboru veterinárního**, podal informaci o činnosti Výboru, podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci. V oblasti jeho působnosti je např. národní program sledování rezistencí u významných veterinárních bakteriálních patogenů nebo monitoring rezistencí u významných veterinárních bakteriálních patogenů v rámci projektu VETCAST. Aktuální problémy jsou diskutovány i se SVS. Výbor vypracoval tři studie na témata:

- Virové hemoragické onemocnění králíků – nové varianty viru na našem území
- Strategie pro účelné a bezpečné používání antiparazitik u spárkaté zvěře a sledování rezistence na stávající antiparazitika
- Kvantitativní stanovení proteinů vajec kura domácího (*Gallus gallus*) s vysokým alergenním potenciálem v těstovinách metodou LC/MS/MS

A vypracoval dvě vědecká stanoviska:

- Infekce zvířat a lidí vyvolané *Sarcocystis* spp.
- Infekce LA-MRSA přenosné ze zvířat na lidi

**Doc. RNDr. Jaroslava Ovesná, CSc., předsedkyně Vědeckého výboru pro geneticky modifikované potraviny a krmiva**, podala informaci o činnosti Výboru, podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci. Výbor vydává odborná stanoviska, posuzuje bezpečnost pro zdraví lidí a zvířat plynoucí z GMO, vyjadřuje se k návrhům vodítek EFSA, informuje MZe o aktuálním stavu vědeckého poznání. Výbor se zabývá i materiály pocházejícími ze zemí mimo EU, monitoruje i možná neschválená GMO, která by se mohla vyskytnout na území EU. Hodnocení je poměrně komplexní, je třeba zapojit odborníky na molekulární biologii, výživu obyvatel, životní prostředí, atd. Za rok 2017 bylo vypracováno 30 stanovisek k žádostem o povolení uvedení GMO na trh EU a dvě studie:

- Studie využití vodítek EFSA v praktické činnosti VVG
- Rezidua pesticidů v GM plodinách – návrh výzkumných témat pro potřeby zajištění bezpečnosti potravin

**RNDr. Marcela Fraňková, Ph.D., tajemnice Vědeckého výboru fytosanitárního a životního prostředí**, podala informaci o činnosti Výboru. Vědecký výbor má v současnou chvíli 14

členů. Vědecký výbor se nově věnuje agendě PNT (Potraviny nového typu), kde zaznamenal nárůst činnosti v této oblasti. Na základě toho byla v rámci Výboru založena pracovní skupina pro PNT, aby reakce byly flexibilnější a práce pružnější. V rámci této agendy MZe iniciovalo vznik pracovní skupiny pro hmyz, jejímž členem je předseda VVFŽP. Za minulý rok Výbor zpracoval celkem 11 odborných stanovisek (z toho 8 z oblasti PNT) jak pro SZPI, ÚKZÚZ, tak MZe a 3 vědecké studie. Koncem roku proběhl seminář na téma „Aktuální problémy bezpečnosti a kvality potravin a zemědělských produktů“, který se pořádá každoročně předně pro dozorové orgány a odborníky v dané oblasti.

**prof. Ing. Milan Marounek, DrSc., předseda Vědeckého výboru výživy zvířat**, podal informaci o činnosti Výboru. VVVZ má 13 členů a za loňský rok se sešel třikrát. Projednalo se 5 studií. Z loňského roku vyzdvihl především studii „Nutriční hodnoty bezobratlých“, ke které v rámci Výboru proběhla zajímavá diskuze např. o tom, že chybí spolehlivá metoda určení obsahu chitinu, což je alergen. V loňském roce byla vypracována stanoviska:

- Silice a jejich vliv na bachorovou fermentaci
- Soběstačnost proteinových zdrojů ve výživě zvířat

Výbor pořádal konferenci „Aktuální poznatky ve výživě zvířat a bezpečnosti produktů“, které se zúčastnil zástupce MZe.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, poděkovala za prezentované informace.

### 3. Auditní mise plánované na rok 2018

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, představila data plánovaných auditních misí. Proběhlo několik změn v datech: mise na africký mor prasat byla přesunuta na 12. – 16. března 2018, byla zrušena mise na monitoring antimikrobiální rezistence a byl zrušen termín mise na GMO a v brzké době se předpokládá upřesnění náhradního data.

### 4. Potraviny nového typu

#### a. Změny v oblasti legislativy potravin nového typu

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, přešla k poslednímu bodu jednání. Od 1. ledna 2018 došlo ke změnám v oblasti legislativy – vstoupilo v platnost nové nařízení o nových potravinách, které by mělo usnadnit a zjednodušit postup jejich uvádění na trh. Byl vytvořen seznam Unie pro nové potraviny, který obsahuje výčet všech povolených nových potravin. Dále povolení pro nové potraviny je obecné, není určeno pouze žadateli. V ojedinělých případech je žadateli umožněna ochrana údajů po dobu 5 let. Nařízení by mělo zajistit jednodušší proces autorizace. Žádost se podává přímo EK elektronicky, prostřednictvím nově vytvořeného systému a hodnocení žádostí také probíhá na evropské úrovni (EK, EFSA), odpadá fáze hodnocení na národní úrovni. Nově se zavádí kategorie tradičních potravin ze třetích zemí, jejichž bezpečnost se prokáže doložením soustavného používání v obvyklé výživě podstatného počtu obyvatel min. jedné třetí země po dobu alespoň 25 let. Pro tuto kategorii je možný jednodušší proces - tzv. notifikace. Do působnosti tohoto nařízení byl zařazen i hmyz, vitamíny, minerální látky, umělé nanomateriály, buněčné nebo tkáňové kultury, které nebyly tradičně konzumovány před 15. květnem 1997, kompletní definice je v čl. 3 této novely. V souvislosti s nařízením se čeká na prováděcí akt, který určuje postup při určování, zda se jedná nebo nejedná o PNT. Z těchto kategorií je nejvíce diskutován hmyz. V médiích se objevilo spousta informací ze strany SVS, od 1. ledna musí považovat hmyz za hospodářské zvíře. Proto v nejbližší době proběhnou změny veterinárního zákona. SVS

přísluší kontrola chovatelů hmyzu. Proto byla založena pracovní skupina pro hmyz, kde se řeší vodítka pro chovatele a zpracovatele hmyzu; byl vytvořen materiál, podle kterého mohou postupovat.

**b. Zásady správné zemědělské a výrobní praxe produkce hmyzu určeného pro lidskou spotřebu**

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, informovala, že se jedná o výstup pracovní skupiny pro hmyz. Tyto Zásady jsou součástí zápisu a jsou volně ke stažení v elektronické podobě na webových stránkách MZe.

**c. Plánovaná konference k PNT**

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, informovala, že v souvislosti s počátkem platnosti novely nařízení EP a R (EU) 2015/2283 o nových potravinách bude MZe organizovat ve dnech 19. a 20. června 2018 konferenci na téma nových potravin. Nebudou zde příspěvky jen z oblasti legislativy, ale i z praxe. Jeden blok bude tedy věnován novinkám v legislativě, další novým potravinám rostlinného původu, včetně tzv. „botanicals“ a také produktům živočišným, v rámci něhož bychom se věnovali i hmyzu. Zařadit bychom chtěli i příspěvky ke klonování zvířat, novým technikám šlechtění nebo nanomateriálům. Potvrzen je přednášející z EFSA a s žádostí jsme oslovili odborníky z ČR ale i EK, a další kolegy ze zahraničí (jednáme se zástupcem Food Supplement Europe a zástupci Ministerstva zemědělství USA). Předpokládáme účast i producentů hmyzu. Závěrem byli všichni členové srdečně pozváni na tuto konferenci.

**Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP**, poděkovala všem za účast a zasedání ukončila.

Úkol vyplývající z jednání:

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, byl pověřen podat zprávu o fungování potravinových bank na příštím zasedání KSBP.

V Praze dne 15. 3. 2017

**Zapsala:** Ing. Michaela Jedličková

**Schválila:** MUDr. Viera Šedivá